

„Egy olyan helyen vagyok kovács, ahol kihaltak a lovak”

Noszlopi Botonddal és Varga László Edgárral Berényi Emőke beszélget

Noszlopi Botondot és Varga László Edgárt, az erdélyi irodalom ifjú titánjait köszönhetjük a fesztivál irodalmi színpadán. Noszlopi Botondnak 2006-ban jelent meg Csendrapszódia című kötete, amelyért kiérdemelte az erdélyi Magyar Írók Ligájától a Méhes György-díjat. A második kötet tavaly jelent meg A szórakoztatás mesterfoka címmel. Varga László Edgár a Krónika című kolozsvári napilap munkatársa, a kultúra rovat vezetője. Prózában és lírában is egyaránt alkot. Bevallom, kicsit izgultam a beszélgetés előtt, ugyanis attól tartottam, nem fogok könnyen közös szálát találni a kettőtök munkásságában. De ráleltem egy olyan közös pontra, amely talán az Előretolt Helyőrség megalapítása óta jellemzi az erdélyi irodalmat. Illetve inkább úgy mondanám, nagyon erős vonulatot képez benne, ez pedig a humor. Természetesen ennek a vonulatnak az egyik legjelentősebb képviselőjével, Orbán János Dénessel mindketten nagyon jó viszonyt ápoltok. Mit gondoltok, miközben Budapesten tombol a Telep csoport nyomán, a kritikusok által „új komolyságnak” nevezett irányzat, mennyire lehet létjogosultsága az iróniának és cinizmusnak, ami a ti költészeteteket is jellemzi?

Noszlopi Botond: Nem számítottam egyből egy ilyen elemző kérdésre. Szerintem nem kell feltétlenül az irányzatokra fókuszálni. Az olvasóközönség amúgy is vagy lemaradt tőlük, vagy már rég meghaladta azokat. A szerző tegye a dolgát. Én is próbálkozom patetikus verseket írni, de általában elröhögöm magam közben. Nem tudom, Edgár hogyan látja? Ő talán kicsit avatottabb nálam.

Varga László Edgár: Az irányzatokkal mindig az a helyzet, hogy van egy főszó, van egy meder, amely maga körül kialakíthat holtágakat, vagy befolyhatnak kisebb patakok, amelyek aztán erősítik azt. Amellett pedig vannak maguktól alakuló kis vízmosások, amelyek vagy besodródnak, vagy kisodródnak éppen. Én nem gondolom azt, hogy nagyon azonosul-

nék azzal a fősodorral, amit a *Helyőrség* képvisel, de tisztelem és becsülöm azokat az embereket, akik ebben a csoportosulásban vannak, és szeretek ebbe a közösségbe tartozni. Attól függetlenül, ahogy Boti is mondta, mindenki csinálja a saját szövegeit, ahogy tudja, és ha ezt időnként értékelik, akkor örül ennek.

Vannak-e mestereitek? Erdélyi mesterekre gondolkodok elsősorban.

Varga László Edgár: Természetesen vannak. Nekem nagyon fontos például Király László költészete, aki nem annyira ismert és elismert költő – főleg a magyarországi recepció tekintetében – mint amennyire megérdemelné. De azért Erdélyben többnyire ismerik azok, akik versfaragással foglalkoznak, vagy olvasnak még verset. Költőként és emberként is tiszteletre méltó, érdemes olvasni, nagy példakép. Rajta kívül is vannak nagyon sokan. A fiatalok, vagyis az én generációm írásaiból is sokat szeretek. Nem mondom, hogy hatnak rám, de szívesen olvasom őket.

Noszlopi Botond: Ha már iróniáról, pajzánkodásról, paródiáról volt szó, akkor én Orbán János Dénest említeném, mert számomra ő a legmarkánsabb képviselője ennek a műfajnak Erdélyben. Rajta kívül rám egyébként a francia impresszionizmus és szimbolizmus volt hatással. Persze jó néhány kortárs is, de nem feltétlenül Erdélyből, hanem az egész nyelvterületről. Kemény Istvánra gondolkodok például.

Milyen tendenciák körvonalazódnak egyébként a legkortársabb erdélyi irodalomban? A korosztályotok körében miket tapasztaltok?

Varga László Edgár: Nincs egységes tendencia szerintem. Nagyon sokféle és nagyon érdekes hangok vannak, én több embertől is szeretek olvasni. A baráti társaságból is, meg azok közül is, akiket személyesen nem ismerek. Megpróbálhatjuk tömbösíteni, hogy erdélyi irodalom, vagy vajdasági irodalom, vagy budapesti irodalom, de szerintem érdekesebb a szerzőket külön-külön vizsgálni, mert igazából nem látok egy egységes vonalat.

Noszlopi Botond: Én is inkább a személyiségben hiszek. Ezért is mondtam, hogy nem az irányzatok, hanem a személyiségek szerint alakulnak a szövegek.

Botond köteteiben nagy hangsúlyt kap a sexualitás. Ez különösen a Csend-rapszódiaira érvényes. De más dimenziókban a második kötetekben is megtalálható ez. Erre mondta a magyar irodalom székegy szamurája, Murányi Sándor Olivér, hogy igazi unikum. Merthogy végre nemcsak a nőket szólítod meg benne, hanem a szakmai közönséget is. Mi változott ez az öt év alatt, ami a két könyv megjelenése között eltelt?

Noszlopi Botond: Az idő teltével az embernek benő szép lassan a feje lágya. Ahogy múlnak az évek, úgy az álmaiból, a lázadásból is visszavesz.

Megpróbáltam nemcsak magamat szórakoztatni a második kötet írásakor, hanem nyitottam kifelé, és megtanultam az olvasók igénye szerint is a világra nézni. Megpróbáltam olyan verset is írni, ami nem pukkaszt, hanem andalít.

Valójában te egy igazi Krúdy-féle regényhős vagy, ha lehet ezt mondani, hiszen online pókerjátékból tartod el magad, és a megélhetésedtől a magánéletedig – báris egy interjúban ezt mondtad – mindent alárendeltél a művészetnek. Mikor dönt el, hogy ezzel és csakis ezzel fogsz foglalkozni?

Noszlopi Botond: Hogy mikor dönt el, azt nem tudom pontosan. Talán a jogi egyetem utolsó évében, amikor beleláltam a szakmai buktatókba, és rájöttem, hogy nem szeretnék a pályán maradni. Szerencsére alternatívaként kínálkozott a szerencsejáték. Majd meglátjuk, hogy ez meddig tart. Egyelőre elég jól elvagyok belőle. Én tényleg a költészetnek rendelek alá sok mindent. Főleg magánéleti dolgokat, például a párkapcsolatokat. Az embert tanulmányozom, s ebből merítek ihletet.

A szórakoztatás mesterfoka cím eléggé árulkodó, egyfajta társadalomkritikai attitűddel átitatott cinizmust érzek ki belőle. Mit gondolsz az irodalomról? Szórakoztatás?

Noszlopi Botond: Elsősorban szórakoztatás szerintem, csak az a kérdés, vannak-e még olyanok, akik ilyen módon szeretnének szórakozni. A cím egyébként inkább cinikus, mint hivalkodó akart lenni. Hiszen ez egy bohóc szerepjátékáról szól. Arról, hogy a költő megírja a verseit, és legtöbbször kongó termék előtt olvas fel. De attól függetlenül ez egy hivatás. Egy olyan helyen vagyok kovács, ahol kihaltak a lovak. Ezzel sajnos nem tudok mit kezdeni. Ehhez van tehetségem. Ezt szeretném csinálni, ezzel szeretnék foglalkozni.

Már az első kötetekben is érezhető volt egyfajta szkepticizmus a nyugati civilizáció irányába. Ez a másodikban még jobban felerősödött. Nem érzed ezt kicsit anakronisztikusnak?

Noszlopi Botond: Most pontosan mire gondolsz? Az, hogy kiábrándult vagyok a nyugati társadalomból, az anakronizmus? Szerintem ez abszolút nem anakronizmus, az ember naponta szembesül ezzel. Én legalábbis így gondolom.

Akkor szerinted helyes az észrevételem a költészeted kapcsán, hogy pont ez a szkepticizmus, vagy az ellenállás az, ami folyamatosan az ösztönök, a természetiesség felé téged?

Noszlopi Botond: Úgy gondolom, a nyugati ember eltávolodott önmagától. Az ösztönvilágtól. Ez lassan közhely, mert már mindenki ráébredt szerintem. Egy kis kontempláció, önmagunkba nézés, az önmagunkkal

való kibékülés, az ösztöneinkre való nagyobb odafigyelés az, ami kivezet-
het bennünket ebből az agyamosott, nyugati életvitelből.

*Akkor ez azt jelenti, hogy a következő kötetedben még inkább filozofikusra
veszed a figurát? Készül már egyáltalán?*

Noszlopi Botond: Készül, de nem tudom, mennyire szerencsés, ha a ver-
sek filozofikusak. Inkább játszanék a következő kötetben. Persze minden
játék komollyá válik egy adott ponton, úgyhogy ilyen értelemben elkép-
zelhető a filozofikusság is. De erről még nincs nagyon mit mondanom. Ez
egyelőre távlati dolog. Ki szoktam várni, amíg összejön elegendő minőségi
anyag, és akkor jelenik meg a következő kötet. Lehet, hogy ez újfent öt év
múlva lesz csak.

*Edgár eleinte versekkel jelentkezett, később prózákkal is kezdett foglalkozni.
Melyik műfaj áll hozzád közelebb? Mi az, amivel ezután is szeretnél foglal-
kozni?*

Varga László Edgár: Jelen pillanatban egyértelműen a versek állnak
hozzám közelebb. Főként azért, mert szeretném, ha 2013-ban megjelenne
az első verseskötetem. *Cseréptavas* lesz a címe, a kézirat már a befejezésé-
hez közeledik. A prózaírás úgy kezdődött, hogy a *Krónika Szempont* című
hétvégi melléklete számára kéthetente kellett leadnom egy tárcanovellát,
és végül ez hozta el a prózát nekem. Később prózával is biztosan többet
fogok foglalkozni, de most a vers az első.

*Egyébként a blogodnak is Cseréptavas a címe. Ezen találtam egy
bodoriánus, a Verhovina madaraira utaló A Verovica hullámai című tárcano-
vella-ciklusodat, illetve inkább novellaciklusodat. Honnan ezeknek az ötlete?*

Varga László Edgár: Bodor Ádám *Verhovina madarai* című könyve még
nem jelent meg, amikor ezeket a szövegeket írtam, de nyilván a *Sinistra
körzet*, illetve novelláinak hangulata és stílusa nagyon érződik ezeken a
rövidke írásokon. Ha kéthetente meg kell írnod egy rövid szöveget, akkor
nagyon nehéz mindig új helyszínt, új szereplőket, új történetet kitalálni,
így elkezdődött ez a sorozat, ami egyre inkább Bodor Ádám szövegeinek
a stílusához kezdett hasonlítani, ezért is nem folytattam.

*A Cseréptavas címet azért választottad, mert ez az egyik versednek a
címe? Ez lenne az ars poeticád?*

Varga László Edgár: Nem mondanám, hogy ez az ars poeticám. Nem
is lesz olyan vers ebben a könyvben, ami kimondottan ars poetica lenne,
viszont erről a címről valamiért úgy érzem, elbír egy könyvet is, nem csak
egy verset.

Varga László Edgár: Igen. Ez a másik olyan dolog, ami teljesen zátonyra futott a költői próbálkozásaim során. A gviccs a giccs és a vice szavakból összegyúrt dolog lenne, illetve lett volna. A giccses verseknek egyfajta paródiája akart lenni, de úgy tűnik, az irónia közelebb áll hozzám, mint a paródia, vagy a felszabadult humor.

Ezekben a gviccsekben megidézted Petőfit, Adyt és egy csomó más, úgymond nagynevű író. Egy helyen azt olvastam rólad, a verseiden érződik Parti Nagy Lajos hatása. A nyelvjátékok tehát nagyon jellemzőek rád. Tényleg befolyásolt Parti Nagy, vagy ez is csak melléfogás volt?

Varga László Edgár: Parti Nagy Lajos nagy hatással volt rám, ahogyan szerintem nagyon sok más pályakezdő költőre is. Olyan alakja ő a mai magyar költészetnek, akit nem lehet megkerülni. Nem lehet a hatása alól egykönnyen megszabadulni. Most éppen arra koncentrálok, hogy a saját stílusomat megtaláljam. Az első kötet nyilván még eléggé szétszalazható a legtöbb alkotónál, lehet tudni, honnan jöttek a hatások, de egyébként is a harmadik verseskötet után derül ki, mennyit is ér egy alkotó.

Mindenki esetében, aki újságírással foglalkozik, nagyon érdekel, mennyiben van hatással a zsrnaliszta éned a költői énedre?

Varga László Edgár: Az életben mindennek mindenre van hatása. Ha valamivel elkezdesz foglalkozni, az valamilyen szinten befolyásol, akadályoz, vagy segít. Én az újságírással sosem haragudtam, költőként sem. Rengeteget tanultam, amióta ezzel foglalkozom. Sokkal többet, mint bármelyik iskolában vagy egyetemen. Nem cserélném el ezeket az éveket semelyik egyetem oklevelére, címeres zakójára sem.